

MILLIY QADRIYATLAR ASOSIDA TARBIYA BERISHNING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Samadova Ma'mura Muxtarovna

*Abdulla Oripov nomidagi ijod maktabi
tarbiyachi-pedagogi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada milliy qadriyatlar asosida tarbiya berishning pedagogik ahamiyati tahlil qilinadi. Unda milliy qadriyatlarning mazmun-mohiyati, yosh avlod tarbiyasidagi o'rni hamda ularni ta'lim jarayonida qo'llashning samarali usullari yoritilgan. Shuningdek, maqolada zamonaviy ta'lim tizimida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirish masalalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijasida milliy qadriyatlar asosida tarbiya berish o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishida muhim omil ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Milliy qadriyatlar, tarbiya, pedagogika, ma'naviyat.

Bugungi kunda har bir davlat oldida turgan eng muhim vazifalardan biri — yosh avlodni har tomonlama barkamol, bilimli va ma'naviy yetuk qilib tarbiyalashdir. Zamonaviy axborot oqimi kuchayib borayotgan bir davrda yoshlarning ongiga turli xil g'oyalar ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli milliy qadriyatlar asosida tarbiya berish dolzarb pedagogik muammo sifatida alohida e'tibor talab etadi.

Milliy qadriyatlar — bu xalqning tarixiy rivojlanishi davomida shakllangan ma'naviy merosi, urf-odatlar, an'analari, axloqiy qarashlari va turmush tarzidir. Ular yosh avlodni vatanparvarlik, insonparvarlik, hurmat, mehnatsevarlik kabi fazilatlar ruhida tarbiyalashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Hozirgi globallashuv sharoitida yosh avlodni har tomonlama barkamol qilib tarbiyalash har bir jamiyatning ustuvor vazifasidir. Ayniqsa, milliy o'zlikni saqlab qolish va rivojlantirish masalasi ta'lim tizimining asosiy yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Shu nuqtai nazardan, milliy qadriyatlar asosida tarbiya berish pedagogika fanining dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi.

Milliy qadriyatlar — bu xalqning tarixiy rivojlanishi davomida shakllangan ma'naviy merosi, urf-odatlar va axloqiy qarashlaridir. Milliy qadriyatlar har bir millatning o'ziga xosligini belgilaydi. Ular tarixiy meros, urf-odatlar, milliy bayramlar va axloqiy me'yorlarni o'z ichiga oladi. Tarbiya jarayonida ular o'quvchilarning ma'naviy rivojlanishiga, milliy o'zlikni anglashiga va axloqiy fazilatlar shakllanishiga xizmat qiladi.

O'qituvchi milliy qadriyatlarni yetkazishda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy pedagogik metodlar bilan uyg'un holda qadriyatlarni singdirish samarali natija beradi.

Bugungi kunda milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirish muhimdir.

Milliy qadriyatlarning nazariy asoslari va mohiyati

Milliy qadriyatlar har bir millatning o'ziga xosligini belgilovchi muhim omildir. Ular quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

- tarixiy meros (buyuk ajdodlar faoliyati, tarixiy voqealar)
- urf-odat va an'analar (to'y marosimlari, mehmondo'stlik)
- milliy bayramlar (Navro'z, Mustaqillik kuni)
- axloqiy me'yorlar (katta-kichikka hurmat, odob-axloq qoidalari)

Milliy qadriyatlar jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, shaxsning ma'naviy kamolotini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ular nafaqat o'tmishni aks ettiradi, balki kelajak avlod uchun ham muhim yo'l-yo'riq vazifasini bajaradi.

Tarbiya jarayonida milliy qadriyatlarning pedagogik ahamiyati

Pedagogik nuqtai nazardan, milliy qadriyatlar tarbiya jarayonining asosiy komponentlaridan biri hisoblanadi. Ularning ahamiyati quyidagilarda namoyon bo'ladi:

-Shaxsning ma'naviy rivoji: Milliy qadriyatlar orqali o'quvchilarda ijobiy fazilatlar shakllanadi.

-Milliy o'zlikni anglash: Yoshlar o'z millatini, tarixini va madaniyatini anglay boshlaydi.

-Axloqiy tarbiya: Halollik, adolat, hurmat kabi fazilatlar rivojlanadi.

-Ijtimoiy moslashuv: O'quvchilar jamiyat qoidalariga moslashadi va faol fuqaroga aylanadi.

Masalan, maqollar, hikmatli so'zlar, ertaklar orqali berilgan tarbiya o'quvchilarning ongiga tez va samarali singadi.

O'qituvchining roli va pedagogik yondashuvlar

Milliy qadriyatlar asosida tarbiya berishda o'qituvchi markaziy o'rinni egallaydi. U nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi sifatida ham faoliyat yuritadi. O'qituvchi quyidagi vazifalarni bajarishi lozim:

- o'quvchilarga milliy qadriyatlarni tushunarli tarzda yetkazish
- dars jarayonida interfaol metodlardan foydalanish
- shaxsiy namuna ko'rsatish
- o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar — muammoli ta'lim, loyiha asosida o'qitish, interfaol metodlar milliy qadriyatlarni samarali singdirishga yordam beradi.

Zamonaviy ta'limda milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi

Bugungi kunda ta'lim tizimida milliy qadriyatlarni umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish muhim hisoblanadi. Chunki global jamiyatda yashayotgan yoshlar nafaqat o'z milliy madaniyatini, balki boshqa xalqlarning qadriyatlarini ham hurmat qilishni o'rganishi kerak. Shu bois bag'rikenglik, madaniyatlararo muloqot, inson huquqlariga hurmat kabi tushunchalar ham tarbiya jarayoniga kiritilishi zarur.

Milliy qadriyatlar asosida tarbiya berishda muammolar va yechimlar:

T/r Muammolar Yechimlar

1. Yoshlar orasida chet madaniyatiga haddan tashqari qiziqish Maktab va oila hamkorligini kuchaytirish

2. Oilaviy tarbiyaning sustlashuvi Milliy madaniyatni targ'ib qiluvchi tadbirlar o'tkazish

3. Axborot texnologiyalarining salbiy ta'siri Zamonaviy texnologiyalar orqali milliy merosni yetkazish

Xulosa qilib aytganda, milliy qadriyatlar asosida tarbiya berish — yosh avlodni barkamol inson qilib voyaga yetkazishning eng muhim omillaridan biridir. U nafaqat shaxsning ma'naviy rivojiga, balki jamiyat taraqqiyotiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli ta'lim tizimida milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya jarayonini yanada takomillashtirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Islom Karimov – Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. Toshkent, 2008.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, 2020.
3. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi, 1997.
5. Abu Nasr Forobiy asarlari.
6. Abdulla Avloniy – Turkiy guliston yoxud axloq.